

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om häradsåklagare samt lag om upphävande av 9 § 2 och 3 mom. lagen om strafforderförfarande

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att en lag om häradsåklagare stiftas och i anslutning till detta att lagen om strafforderförfarande ändras. Propositionen innehåller de ändringar i stadgandena om åklagarväsendet som är nödvändiga som en följd av den år 1992 stiftade lagen om grunderna för utvecklande av den statliga lokalförvaltningen. Den föreslagna lagen om häradsåklagare är den första enhetliga organisationslagen i fråga om åklagarna. Enligt propositionen skall de nuvarande stadsfiskalerna, länsmännen och biträdande länsmännen i sysslan som åklagare ersättas med heltidsanställda häradsåklagare. Enligt propositionen är åklagarmyndigheten en personmyndighet.

Åklagaruppgifterna på mellannivån kvarstår däremot i detta skede hos länspolisråden och biträdande polisinspektörerna som fungerar som länsåklagare.

Häradsåklagarna arbetar vid häradets åkla-

garämbete eller vid häradsämbetets åklagaravdelning. Ämbetsverket och avdelningen hör till justitieministeriets förvaltningsområde. Chef för ämbetsverket eller avdelningen är ledande häradsåklagaren. Varje häradsåklagare har en självständig åtalsprövningsrätt. Häradet är häradsåklagarens verksamhetsområde, men i vissa fall kan man bestämma att ett häradsåklagarämbete eller ett häradsämbetes åklagaravdelning skall sköta åklagaruppgifter också inom ett annat härad.

Det kan vid ett åklagarämbete eller vid en åklagaravdelning finnas åklagarbiträden. Med detta nya arrangemang skapas möjligheter för personer som avlagt juris kandidatexamen att få erfarenhet av åklagarsysslor.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft samtidigt som lokalförvaltningsreformen. Tidpunkten för ikraftträdandet stadgas genom förordning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	4.3. Verkningar för medborgarna	10
ALLMÄN MOTIVERING	3	5. Beredningen av propositionen	10
1. Inledning	3	6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	10
1.1. Om åklagarväsendets utveckling	3	6.1. Samband med andra propositioner	10
1.2. Åklagarverksamhetens ställning i rättsordningen	3	6.2. Samband med internationella fördrag och åtaganden	10
1.3. Åklagarorganisationen och de internationella människorättskonventionerna	5	DETALJMOTIVERING	10
2. Nuläge	5	1. Lagförslagen	10
2.1. Lagstiftning och praxis	5	1.1. Lagen om häradsåklagare	10
2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet	7	1.2. Lag om upphävande av 9 § 2 och 3 mom. lagen om strafforderförfarande	12
Sverige	7	2. Närmare stadganden och bestämmelser	13
Danmark	7	3. Ikraftträdande	13
Norge	8	LAGFÖRSLAGEN	13
Tyskland	8	1. Lag om häradsåklagare	13
2.3. Bedömning av nuläget	8	2. Lag om upphävande av 9 § 2 och 3 mom. lagen om strafforderförfarande	15
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	8	BILAGA	16
4. Propositionens verkningar	9	Utkast till förordning om häradsåklagare	16
4.1. Ekonomiska verkningar	9		
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	9		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

1.1. Om åklagarväsendets utveckling

Stadganden om åklagarväsendets nuvarande organisation och förvaltning ingår i flera olika lagar och förordningar. Att stadganden finns på så många olika ställen beror på åklagarväsendets historiska utveckling.

Före landskapslagarnas tid förlikades ett brott genom hämnd. Ursprungligen omfattade en brottmålsrättegång endast två parter: målsäganden och den åtalade. När straffsystemet utvecklades kom en förlikningspeng med i bilden. När släktsamhällets förlikningsrätt upphörde blev förlikningspengen förlikningsböter. När kungen fick del i förlikningspengen, fick denna allt mer drag av det nuvarande bötesstraffet. I slutet av medeltiden fick straffet en ökad samhällelig betydelse och kungen fick rätt till böterna. Detta utvecklingsskede i brottmålsrättegångarnas historia bildade grunden till vår nuvarande åklagarkår.

Under landskapslagarnas tid övervakade fogden och länsmannen över kungens rätt till böterna. Man ansåg att åklagarna verkade för kungens räkning. Detta var grunden till kungens rätt att utnämna tjänstemän som han ansåg lämpliga till att handha åklagaruppgifterna. Man har ansett att detta är förklaringen till varför stadgandena om åklagarkåren till stor del grundar sig på förordningar och administrativa föreskrifter.

Ursprungligen hade städerna inte egna åklagare, utan borgmästaren, fogden eller en rådman skötte om åklagaruppgifterna. I de flesta städer grundades stadsfiskalstjänster i början av 1600-talet.

År 1614 grundades Svea hovrätt som den högsta domstolen i riket. Samtidigt tillsattes vid hovrätten en advokattfiskal. Advokattfiskalen skötte om kungens åtalsmakt i de ärenden som gällde kronan, dvs. tjänstebrottsärenden.

Justitiekanslern och riksdagens justitieombudsman som de högsta laglighetsövervakarna har en gemensam utgångspunkt som grundar sig på Karl XII:s kanslinstruktion från år 1713. I den grundades tjänsten för det högsta ombudet. Senare övertog justitiekanslern ombudets uppgifter och i 1720 års regeringsform fick justitiekanslern också uppgifterna som högsta åklagare. Under autonomin fungerade

prokuratorn som högsta åklagare i Finland. Hans benämning ändrades år 1918 till justitiekansler. I regeringsformen år 1919 stadgades att justitiekansler är högsta åklagare.

För att höja nivån på åklagarkåren grundades år 1933 tre riksåklagartjänster för åtal i stora och komplicerade brott, en riksåklagartjänst i varje hovrättsdistrikt. Tjänsterna nedlades år 1943 när polisinspektörerna förordnades till länsåklagare.

Åklagarkårens utvecklingshistoria åskådliggör ett karaktäristiskt drag, nämligen att åklagaruppgifterna ursprungligen och fortfarande i en betydande mån är sammanbundna med administrativa tjänster. Grundstrukturen i åklagarkåren uppkom för ca 300 år sedan.

1.2. Åklagarverksamhetens ställning i rättsordningen

Allmänna åklagarens beslut och verksamhet har en central betydelse i hur det straffrättsliga systemet fungerar. Om den straffprocessrättsliga lagstiftningen utvecklas på det sätt som föreslås i ett betänkande av en arbetsgrupp (Lagberedningsavdelningens vid justitieministeriet publikation 1/1993) kommer åklagarens betydelse att bli ännu mer märkbar.

Trots att också offret för brottet, dvs. målsäganden enligt gällande lag har en självständig rätt att besluta om väckande av åtal, är det i praktiken mycket sällsynt att målsäganden väcker åtal och själv för åtalet vidare. Detta betyder att det i praktiken endast är allmänna åklagaren som för brottmål till domstolen.

Åklagarens uppgifter fördelar sig i princip på två skilda delområden, som dock i praktiken står i ett nära samband med varandra. För det första har åklagaren vissa viktiga uppgifter i den straffprocessrättsliga verksamheten som står utanför rättegången, bland dessa beslutet om en rättegång överhuvudtaget skall inledas (*åtalsprövning*). För det andra är åklagaren part i rättegången och han ser till att rättegången fortskrider.

Åklagaren skall pröva om polisen har utfört förundersökningen i relevanta frågor och om det insamlade materialet är tillräckligt som grund för en åtalsprövning. I mån av möjlighet skall åklagaren också pröva om man vid förundersökningen vid sidan av det bevismate-

rial som stöder antagandet om den misstänktes skuld också beaktat sådana omständigheter som talar emot den misstänktes skuld (*objektivitetsprincipen*).

Åklagaren har rätt att när en förundersökning slutförts förordna om tilläggsundersökningar som utförs av polisen. Sådana kan behövas t.ex. för att åklagaren anser att förundersökningen inte gällt relevanta frågor vid undersökning av alla sidor i händelseförloppet eller för att förundersökningsmaterialet inte är tillräckligt för att göra en straffrättslig värdering av gärningen. Åklagaren kan ingripa i en förundersökning redan i det skedet då den pågår (15 § förundersökningslagen 449/87). Detta kan vara motiverat särskilt i fall som rättsligt sett är komplicerade och där åklagaren kan bidra med sin sakkunskap såväl för att rikta in undersökningen på straffrättsligt sett relevanta omständigheter som för att inverka på det bevismaterial som insamlas.

För förverkligandet av det straffrättsliga ansvaret och den enskildes rättsskydd är en av åklagarens viktigaste uppgifter åtalsprövningen. Vid åtalsprövningen avgörs med utgångspunkt i förundersökningsmaterialet frågan om ett åtal skall väckas mot någon. Åklagaren skall pröva om den undersökta handlingen fyller ett brottsrekvisit och om det finns tillräckligt bevis för att den misstänkte gjort sig skyldig till handlingen. Därtill skall åklagaren undersöka om ett specialstadgande berättigar eller ålägger honom att inte väcka åtal för en viss gärning.

Enligt 18 § förordningen om införande av strafflagen skall åklagaren väcka åtal, om sannolika skäl stöder det. Enligt arbetsgruppen som arbetade med reformen av de straffprocessuella stadgandena är avsikten inte att ändra åtalströskeln.

Även om åklagaren anser att handlingen fyller ett brottsrekvisit och att tillräckliga bevis stöder åtalet, skall han låta bli att väcka åtal, om på fallet kan tillämpas ett lagrum om åtalseftergift som påföljd. Åtalseftergift som påföljd kan komma i fråga när en gärning är ringa eller den misstänkte ung (15 § ovannämnda förordning). Därtill kan åklagaren besluta sig för åtalseftergift när ett viktigt allmänt eller enskilt intresse inte kräver annat, om rättegången eller straffet kan anses oskäligt i det enskilda fallet eller om straffet inte i nämnvärd mån skulle inverka på det totala straffet för flera andra brott (15 a § ovannämnda förord-

ning). Stadganden om åtalseftergift som påföljd finns också i ett antal speciallagar. Av dessa är den viktigaste 104 § vägtrafiklagen (267/81).

Åtalseftergift som påföljd innebär att åklagaren konstaterar att en person har gjort sig skyldig till ett brott, men att han anser att den rätta lösningen är åtalseftergift med stöd av en i lag föreskriven grund. Åklagaren kan till beslutet foga en anmärkning som uttrycker klander. Den som fått en åtalseftergift har rätt att få skuldfrågan prövad av en domstol (15 b § 3 mom. ovannämnda förordning).

När åklagaren har bestämt sig för att väcka åtal driver han åtalet som part i rättegången. Det händelseförlopp som skildras i åtalet drar upp gränserna för rättegången på så sätt att domstolen inte kan behandla och avgöra målet i ett vidare omfång. Åklagaren skall se till att nödvändigt bevismaterial läggs fram i rättegången. Åklagaren har bevisbördan. Detta betyder att han skall bevisa alla de omständigheter som straffrättsligt sett är omedelbart relevanta. Den åtalade kan, om han så önskar, förhålla sig helt passiv under hela rättegången. Han behöver inte bevisa sin oskuld. Domstolen skall inte blanda sig i införskaffandet av bevis (*ackusatorisk process*).

Åtalsprövning är rättslig prövning. Åklagaren kan väcka åtal endast när lagenliga förutsättningar är för handen. I dessa fall är åklagaren också skyldig att väcka åtal.

Åklagarens beslut och verksamhet är i nyckelställning när man prövar hur och i vilken mån värdena och målen för det straffrättsliga systemet förverkligas i straffprocessen i konkreta fall. Särskilt accentueras detta när åklagaren har rum att pröva en fråga på grund av att stadgandena är så allmänt formulerade eller kan tolkas på olika sätt och när han i ett konkret fall måste ta ställning till frågan om åtalseftergift som påföljd.

I gränsfall kan prövningen av om bevismaterialet är tillräckligt, dvs. frågan om sannolika skäl är för handen, vara svår och ge rum för prövning som inte i detalj kan styras genom allmänna stadganden och föreskrifter. I gränsfall kan kriteriet för om ett beslut är riktigt endast vara hur väl beslutet överensstämmer med de grundläggande värdena och målen för det straffrättsliga systemet och i sista hand hela rättsordningen.

Inte ens när åklagaren har eller med avsikt har fått prövningsmakt är denna prövning så fri att inte vissa rättsliga principer skulle

omgärda den. Detta betyder att åklagaren, när han fattar beslut och också i övrigt i sin verksamhet, vid sidan av lagstiftningen och för att precisera den skall beakta de centrala rättsprinciperna och därmed också den tillämpningspraxis som de internationella människorättskonventionerna gett upphov till.

I gränsfall påverkas innehållet i ett beslut av den enskilda åklagarens yrkesskicklighet samt av hans syn på åklagarens roll och på dennes uppgifter i egenskap av den som förverkligar syftet med straffprocessen. Därför har frågan hur åklagarväsendet skall organiseras ett omedelbart samband med åklagarnas verksamhet. Ju mer självständig och oberoende åklagarkåren organisatoriskt sett är från den allmänna förvaltningen, desto klarare kan den förverkliga de uppgifter som den anförtrots i den straffprocessuella arbetsfördelningen. I första hand har denna omständighet betydelse för den enskildes rättsskydd, därför att den lägger hinder i vägen för att främmande påverkan kommer med i den rättsliga åtalsprövningen och åklagarens verksamhet. En klar rollfördelning som återspeglar sig i skilda organisationer inverkar på hur det straffrättsliga systemet fungerar också i ett vidare omfång, bl.a. på dess effektivitet.

Rummet för lagskiparnas prövning har allmänt taget blivit vidare under de senaste åren. I den straffrättsliga lagstiftningen har man med de allmänt formulerade stadgandena i ökande grad gett lagskiparna — dvs. också åklagarna — utrymme att i enskilda fall pröva om en handling skall anses strida mot rättsordningen. Lagskiparens prövningmakt har utökats också genom en lagreform om rätt att avstå från åtgärder.

1.3. Åklagarorganisationen och de internationella människorättskonventionerna

Konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/90) eller den europeiska människorättskonventionen innehåller inga uttryckliga föreskrifter om organiseringen av åklagarväsendet. Inte heller kan man ur den europeiska människorättskommissionens eller människorättsdomstolens tolkningspraxis få direkt vägledning om hur åklagarväsendet skall organiseras så att den straffrättsliga rättegången till

alla delar fyller bestämmelserna i människorättskonventionen.

Ändå förutsätter artikel 6 stycke 1 i den europeiska människorättskonventionen att var och en har rätt till en rättvis och offentlig rättegång (fair trial) inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol bl.a. när man avgör ett straffrättsligt åtal som väckts mot honom. I artikelns stycke 3 räknas upp vissa minimirättigheter som tillkommer den åtalade och som rättegången skall uppfylla för att vara rättvis på det sätt som avses i konventionen. Bestämmelserna förutsätter bl.a. att den åtalade i rättegången har tillgång till samma rättigheter som åklagaren (equality of arms) och att han garanteras vissa minimirättigheter också under förundersökningen.

Rättsskyddssynpunkterna spelar en mycket viktig roll förutom när man prövar organisatoriska frågor som gäller domstolsväsendet också när man prövar sådana frågor om åklagarväsendet. Åklagarna använder makt och de har ett rätt stort utrymme för prövning. Från och med 1 januari 1994 överfördes strafforderbesluten från domstolarna till åklagarna. För att dessa uppgifter skall kunna handhas på ett opartiskt sätt förutsätts att åklagarna står i ett oberoende förhållande såväl till domstolarna som polisen. Åklagarna skall också vaka över att den misstänktes rättsskydd inte kränks i enskilda fall. Detta är lättare om åklagarväsendet och polisväsendet hålls helt och hållet isär. Bl.a. med utgångspunkt i denna motivering kan man anse att de krav som ställs på rättegången i den europeiska människorättskonventionen är lättare att uppfylla om åklagarorganisationen hålls isär från polisförvaltningen.

Enligt den resolution som godkändes vid Förenta Nationernas kriminalpolitiska världskongress i Havanna 1990 skall staterna ombesörja att åklagarna kan utföra sina uppgifter fria från påtryckning, hinder, störningar, obefogat inflytande och obefogat underställande i civilrättsligt, straffrättsligt eller annat slags ansvar. Därtill framgår av resolutionen att åklagarnas beslutsfattande skall hållas klart isär från förvaltningen.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Enligt 1 § (1437/92) lagen om stadsfiskaler

fastställer statsrådet de åklagardistrikt som har ett stadsfiskalsämbete som är underställt justitieministeriet. Enligt den paragraf som var i kraft till den 1 december 1993 handhades sysslan som allmän åklagare av stadsfiskaler i städer med rådstuvurätt. Chef för ett stadsfiskalsämbete är stadsfiskalen. Om det finns två eller flera stadsfiskaler vid samma ämbete är förste stadsfiskalen chef. Justitieministeriet har ansvaret för stadsfiskalsämbetenas verksamhetsanslag.

Chefen för stadsfiskalsämbetet skall fördela åtalsärendena mellan stadsfiskalerna i enlighet med vad därom i arbetsordningen eller annars är bestämt. När en biträdande åklagare har underställts en allmän åklagare, övervakar ämbetets chef också dennes verksamhet, om inte denna uppgift i arbetsordningen givits åt en annan stadsfiskal.

Alla stadsfiskaler har en självständig prövningsrätt i fråga om väckande av åtal. Förste stadsfiskalen kan inte bestämma att en stadsfiskal skall väcka åtal. När ett ärende har tilldelats en stadsfiskal, kan inte förste stadsfiskalen ingripa i saken annat än genom att övervaka att ärendet avgörs med lämplig skyndsamhet.

Om länsmannens och biträdande länsmannens behörighet att fungera som allmän åklagare vid tingsrätt stadgas i 1 § lagen om stadsfiskalerna och länsmännen som åklagare vid tingsrätterna (1436/92). Lagen trädde i kraft den 1 december 1993 och hänför sig till tingsrättsreformen.

Före stiftandet av den senast nämnda lagen grundade sig länsmannens och biträdande länsmannens behörighet att verka som allmän åklagare på 14 § förordningen om landsstatens tjänstemän och betjente på landet. I paragrafen stadgades att kronolänsmannen är förste landsstatstjänstemannen inom länsmansdistriktet och är allmän åklagare derstädes. Länsmannens behörighet grundar sig också på 15 § instruktionen för kronolänsmännen i Finland, i vilken det stadgas att för utövande av åklagarkallet och upprätthållande av ordning skall kronolänsman vid ting närvara. Finnas inom samma tingslag flera kronolänsmän skall de enligt instruktionen överenskomma mellan sig om fördelningen av nämnda tjänstgöringsskyldighet.

Det finns inga uttryckliga stadganden om länsmannens ställning som förman till biträdande länsmannen i åklagaruppgifter. Med ut-

gångspunkt i åklagarens självständiga prövningsrätt kan man jämföra länsmannens ställning i förhållande till biträdande länsmannen med förste stadsfiskalens förhållande till de andra stadsfiskalerna i ett stadsfiskalsämbete. Länsmannen har ingen devolutionsrätt i förhållande till biträdande länsmannen. När ett enskilt åtalsprövningsärende i enlighet med ett reglemente, en arbetsordning eller på något annat sätt har tilldelats biträdande länsmannen kan länsmannen inte bestämma om innehållet i åtalsprövningen och inte heller till sig själv överföra avgörandet i saken.

Med stöd av 3 § lagen om landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland (872/77) är landskapsåklagaren allmän åklagare i landskapet Åland. Ändringar föreslås inte i denna lagstiftning.

Lagen om strafforderförfarande (692/93) ersatte från början av år 1994 lagen om strafforder (146/70). Enligt den nya lagen är det åklagaren som utfärdar en strafforder i stället för domstolen. Enligt 9 § 2 mom. kan strafforder i mål som gäller brott mot vägtrafiklagen eller bestämmelser utfärdade med stöd av den eller tullbrott också utfärdas av en biträdande åklagare som justitiekanslern förordnat för uppgiften. Till biträdande åklagare förordnas tills vidare eller för viss tid en polisman eller någon annan för uppdraget lämplig person.

Enligt den tidigare 16 § lagen om strafforder kunde för behandling av strafforderärenden vid behov utses biträdande åklagare. Justitiekanslern förordnade en polisman eller annan för uppdraget lämplig person till biträdande åklagare tills vidare eller för viss tid. Biträdande åklagaren var i sin syssla underställd länsåklagaren eller annan allmän åklagare som justitiekanslern bestämt. I praktiken har biträdande åklagarna underställts den lokala allmänna åklagaren dock med undantag av biträdande åklagare i tullbrott som underställts länsåklagaren.

I riksdagens svar på regeringens proposition med förslag till lag om strafforderförfarande och vissa lagar som har samband med den (RP 63/1993 rd) ingår ett utlåtande om att riksdagen förutsätter att åklagaruppgifterna i syfte att garantera åklagarnas oavhängighet och en effektiv verksamhet koncentreras till heltidsanställda åklagare och att man på så sätt säkerställer ett i funktionellt avseende självständigt åklagarväsende och att man drar försorg om de

resurser som förutsätts av den ökade arbetsbördan som föranleds av meddelande av strafforder.

Enligt 1 § (810/92) länsåklagarförordningen är länspolisråden och de biträdande polisinspektörerna länsåklagare. Länspolisrådet lyder direkt under justitiekanslern. Länsåklagaren är förman för de allmänna åklagarna i länet.

Länsåklagaren har en självständig beslutanderätt i de ärenden som ankommer på honom. Om ett enskilt åtalsprövningsärende har tilldelats en länsåklagare, kan inte en länsåklagare i förmansställning överta ett ärende eller ändra ett i ärendet redan fattat beslut. Länspolisrådets ställning i förhållande till de biträdande polisinspektörer som lyder under honom kan jämföras med förste stadsfiskalens ställning i förhållande till övriga stadsfiskaler i stadsfiskalsämbetet.

Länsåklagaren kan bestämma att en honom underlydande stadsfiskal eller länsman skall väcka åtal i ett ärende som länsåklagaren är behörig i. Länsåklagaren kan även överta ett ärende som hör till en åklagare som lyder under honom.

2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

Sverige

Ända till år 1965 liknade åklagarorganisationen i Sverige på lokal och regional nivå i huvuddrag den nuvarande finska åklagarorganisationen. På landsbygden och i de flesta städer fanns som åklagare en landsfiskal, som också var polischef i sitt distrikt samt svarade för utsökningsväsendet. Övriga städer hade som åklagare en stadsfiskal som i vissa fall också verkade som polischef. I större städer hade åklagarväsendet helt och hållet åtskiljts från polisorganisationen. Den regionala åklagaren och förmannen för de lokala åklagarna i ett län var landsfogden, som på samma gång var länets polischef. I ledningen för åklagarväsendet var på den tiden som också nuförtiden riksåklagaren. Redan år 1948 hade högste åklagarens uppgifter överförts från justitiekanslern till riksåklagaren.

Med reformen år 1965 åtskiljdes åklagarväsendet organisatoriskt från polisen. Därefter har vissa organisatoriska justeringar utförts som bl.a. har gällt indelningen i områden.

Sverige är numera indelat i tretton åklagarområden. Varje område leds av en överåklagare. I den regionala åklagarens ämbetsverk finns också statsåklagare som koncentrerar sig närmast på svårare och mer omfattande brottmål, distriktsåklagare och assistentåklagare. Organisationen fick sin nuvarande form år 1985.

På lokal nivå finns i Sverige något över 80 åklagardistrikt. Ett distrikt leds av en chefsåklagare. Övriga har titeln distriktsåklagare. En del av distrikten är små med endast några åklagare. De största städerna (Stockholm, Göteborg och Malmö) bildar åklagardistrikt utanför den regionala indelningen (storstadsdistrikt), som leds av överåklagare. På sitt område har överåklagaren samma befogenheter och uppgifter som de regionala åklagarna. Storstadsdistriktens ämbetsverk är delade i åklagarkammare som leds av chefsåklagare och där de övriga åklagarna är kammaråklagare.

I Sverige där åklagaren också leder förundersökningen fanns år 1991 allt som allt 633 åklagartjänster. Hela åklagarorganisationens personal uppgick till ca 1 400 personer. Antalet behandlade ärenden uppgick till ungefär samma antal som i Finland.

I Sverige blev ett omfattande betänkande om åklagarväsendet färdigt år 1992 (SOU 1992:61). Bl.a. dryftas i betänkandet med utgångspunkt i erfarenheterna efter reformen år 1965 åklagarorganisationen och frågan om arbetsfördelningen mellan åklagarna och polisen. En viktig slutsats i utredningen var att den organisatoriska tudelningen mellan polisen och åklagarna skall bibehållas. Åklagarorganisationens nuvarande problem är bl.a. att åklagardistriktet är för små samt att lednings- och övervakningsförhållandena samt ansvarsfrågorna är oklara inom organisationen.

Danmark

Den danska åklagarorganisationen påminner om den som Sverige hade före år 1965. Högsta åklagarmyndighet i Danmark är riksåklagaren (rigsadvokat). I fråga om regional indelning är Danmark indelat i sex ämbetsverk med en statsåklagare (statsadvokat) i ledningen. Ämbetsverken är åtskilda från polisorganisationen. Statsåklagaren har tilldelats behandlingen av brott som är grövre eller fordrar viss specialkunskap. Därtill har Danmark ett särskilt statsåklagarverk för ekonomisk brottslighet. På

lokal nivå är det polismästaren i polisorganisationen som verkar som åklagare. Som underlydande har polismästaren polisjurister med olika benämningar. Dessa sköter i praktiken om åtalsärendena.

Norge

Den norska åklagarorganisationen är i huvuddrag likadan som den i Danmark. Åklagarväsendet leds av en riksåklagare. På regional nivå finns ca 40 riksåklagare som inte ingår i polisorganisationen. Riksåklagarna behandlar brott av allvarigare typ. För ekonomisk- och miljöbrottslighet finns ett skilt ämbetsverk, som leds av en riksåklagare. De lokala åklagarna i Norge är polismästarna och polisjuristerna.

I Norge och Danmark har man under de senaste åren utgivit betänkanden med utredningar över åklagarorganisationen och åklagarnas uppgifter. Dessa har likväl inte lett till organisatoriska reformer.

Tyskland

Det högsta åklagarämbetet i Tyskland är Generalbundesanwalt, som handhar åklagaruppgifter som gäller grövre brott mot staten (spionage, terrorism). Åklagaren biträds av en grupp riksåklagare (Bundesanwalt).

I varje delstat finns ett hierarkiskt organiserat åklagarväsende som är fristående från polisen och domstolen och som är självständigt i förhållande till förbundsrepublikens åklagarkår.

2.3. Bedömning av nuläget

I Finland finns 249 åklagardistrikt. Av dessa är 222 länsmansdistrikt och 26 stadsfiskalsämbeten. Därtill kommer landskapet Ålands landskapsåklagarämbete. Stadsfiskalsämbetena lyder under justitieministeriet. Länsmännen lyder under länsstyrelserna på inrikesministeriets förvaltningsområde. I takt med det växande antalet uppgifter och den oförändrade distriktsindelningen blir det allt svårare att styra resursanvändningen. På grund av att distriktet är så olika stora och antalet distrikt så många fördelar sig personalen, som sköter olika uppgifter, oändamålsenligt. Genom att förnya dis-

triktsindelningen kunde personalresurserna användas på ett mer ändamålsenligt sätt.

Tingsrättsreformen trädde i kraft den 1 december 1993. Härvid ersatte 70 tingsrätter 96 tidigare domsagor och rådstuvurätter. Avsikten är att det nya straffprocessuella förfarandet skall träda i kraft i början av år 1995. Straffprocessreformen ställer nya krav på åklagarna. Också hovrättskommissionens slutbetänkande (kommittébetänkande 1992:20) om rättegångsförfarandet i hovrätterna har blivit färdigt. Enligt betänkandet kommer bl.a. antalet muntliga behandlingar i hovrätterna att öka.

I ljuset av ovan nämnda reformerna är den nuvarande tudelade åklagarorganisationen föråldrad. Förverkligandet av reformerna förutsätter med nödvändighet en enhetlig åklagarorganisation med heltidsanställda åklagare.

Den nuvarande länsåklagarorganisationen är bristfällig. Länspolisråden och biträdande polisinspektörerna som verkar som länsåklagare sköter åklagaruppgifterna på mellannivå vid sidan av sin polissyssla. När de lokala åklagarna nu blir heltidsanställda kan de inte längre som förmän ha poliser som sköter åklagaruppgifter som bisyssla. På grund av att antalet åklagardistrikt minskar är det inte längre ändamålsenligt att i varje län upprätthålla en mellannivå.

Statsrådets justitiekansler har i september 1993 gjort en framställan om utredandet av reformalternativ för åklagarorganisationen ovanför lokalnivån. Åklagarnas administration på mellannivån utreds särskilt i detta samband varvid ställning även tas till behovet av en särskild riksåklagare. Justitieministeriet tillsatte 4.2.1994 en kommission för att utreda frågan.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Propositionen innehåller de ändringar som påkallas av lagen om grunderna för utvecklande av den statliga lokalförvaltningen (126/92) i de författningar som gäller åklagarväsendet. Enligt propositionen kommer de nuvarande stadsfiskalerna samt länsmännen och biträdande länsmännen i sysslan som åklagare att ersättas med häradsåklagare. Häradsåklagaren är den lokala åklagarmyndigheten. Enligt propositionen skall åklagarmyndigheten vara en

personmyndighet. Åklagarsysslan handhas av heltidsanställda åklagare.

I åklagarsysslan är häradsåklagaren underställd justitiekanslern och länsåklagaren. Detta motsvarar den nuvarande regleringen.

Häradsåklagarna arbetar vid häradets åklagarämbete eller vid häradsämbetets åklagaravdelning. Ämbetet och avdelningen hör i enlighet med 6 § 2 mom. lagen om grunderna för utvecklande av den statliga lokalförvaltningen funktionellt sett till justitieministeriets förvaltningsområde. Chef för ämbetet eller avdelningen är ledande häradsåklagaren. Ledande häradsåklagaren skall bl.a. fastställa arbetsordningen för åklagarämbetet eller åklagaravdelningen.

Häradsåklagarens verksamhetsområde sammanfaller med häradet. Justitieministeriet kan på framställning av länsstyrelsen i enlighet med 5 § lagen om grunderna för utvecklande av den statliga lokalförvaltningen bestämma att ett härads åklagarämbete eller häradsämbetes åklagaravdelning skall handha åklagaruppgifter också inom ett annat härads område.

Häradsåklagarna är behöriga att sköta åklagaruppgifterna i alla de ärenden som den tingsrätt är behörig i inom vars domkrets de är verksamma. Stadgandet motsvarar 1 § 2 mom. lagen om stadsfiskalerna och länsmännen som åklagare vid tingsrätterna.

Enligt propositionen kan det vid ett åklagarämbete och en åklagaravdelning finnas åklagarbiträden. Ett biträde skall ha avlagt juris kandidatexamen. Med detta nya arrangemang skapar man en möjlighet att ge erfarenhet av åklagaruppgifter åt blivande åklagare och andra som i sitt senare arbete har nytta av åklagarerfarenheterna, som t. ex. domare och advokater.

Ledande häradsåklagaren och häradsåklagaren skall ha avlagt juris kandidatexamen och därtill ha erfarenhet av domarsyssla. Justitiekanslern utnämner ledande häradsåklagaren och häradsåklagaren. De åtalas för tjänstebrott i hovrätten.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Utgifterna för åklagarämbetena inom justitieministeriets förvaltningsområdet är i 1993 års budget ca 32,5 miljoner mark. Denna

summa inkluderar inte utgifterna för hyra för de av staten ägda ämbetsbyggnaderna. Inklusivt hyresutgifterna är utgifterna ca 33,2 miljoner mark. Utgifterna för åklagarverksamheten inom inrikesministeriets förvaltningsområde har inte specificerats skilt för sig i budgeten. Utgifternas andel av utgifterna för polisväsendet har i budgeten angivits uppgå till ca 3 procent. I enlighet med detta är utgifterna ca 84 miljoner mark. Sålunda är totalutgifterna för åklagarväsendet för närvarande ca 117 miljoner mark.

I propositionen uppskattas utgifterna för det nya systemet vara ca 110 miljoner mark. När man uppskattat utgifterna för åklagarväsendet har man utgått från att åklagarnas medellön är A 26 och byråpersonalens A 14. Antalet åklagartjänster som behövs är 230 och för biträdande personal samt byråpersonal behövs 160 tjänster. För övriga konsumtionsutgifter har reserverats ca 16 miljoner mark. I propositionen tryggas åklagarväsendets verksamhet inom ramen för de nedskurna utgiftsramarna inom justitieministeriets förvaltningsområde.

Avsikten är att reformen skall genomföras så att den personal som sköter åklagarväsendet överförs i sin helhet från inrikesministeriets förvaltningsområde till justitieministeriets förvaltningsområde och att de motsvarande personalkostnaderna också överförs till justitieministeriets huvudtitel. De övriga omkostnaderna budgeteras för häradsämbetenas del i sin helhet under inrikesministeriets huvudtitel. Reformen kräver ingen ändring av totalutgifterna.

En reform som gäller straffprocessen bereds för närvarande. I denna proposition har man inte beaktat den nämnda reformens verkningar på åklagarväsendet. Enligt vad man vet för närvarande kommer reformen att leda till att åklagarväsendet behöver tilläggsresurser.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen möjliggör att åklagarna i regel blir heltidsanställda.

För att klara av den nuvarande arbetsmängden uppskattar man enligt beräkningar som grundar sig på arbetsmängden för år 1992 att man behöver 230 tjänster för heltidsanställda häradsåklagare. En heltidsanställd åklagare sköter om ca 400 åtalsmål per år. För avgörandet av strafforder behövs uppskattningsvis

en arbetsinsats av 10 åklagare. Sålunda behövs sammanlagt 230 åklagartjänster. För dessa tjänster får man 80 nuvarande heltidsanställda stadsfiskaler och 150 personer från nedlagda tjänster som länsman och biträdande länsman. För biträdande personal och byråpersonal behövs ca 160 tjänster. I beräkningarna har man beaktat de ändringar som skedde i strafforderförfarandet från början av år 1994.

Reformen genomförs så att den totala mängden personal som sköter åklagarväsendet inte ökar.

Beräkningarna har utförts med utgångspunkt i den nuvarande straffprocessen. Om straffprocessen förnyas på det sätt som en av justitieministeriet tillsatt arbetsgrupp föreslår, kommer behovet av heltidsanställda åklagare att öka.

4.3. Verknningar för medborgarna

I propositionen skapas en enhetlig åklagarorganisation i hela landet. Detta innebär att de tidigare organisatoriska skillnaderna mellan gamla städer och övriga delar av landet försvinner. Detta förbättrar den jämlika behandlingen av medborgarna i åtalsärenden.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts av en arbetsgrupp som tillsatts av justitieministeriet. Över arbetsgruppens förslag har statsrådets justitiekansler,

inrikesministeriet, finansministeriet, länsstyrelserna, polisinspektörerna (Poliisitarkastajat ry) Finlands stadsfiskalförening (Suomen Kaupunginviskaaliyhdistys ry), Finlands länsmanaförening (Suomen Nimismiesyhdistys ry), Justitieförvaltningens personalförening (Oikeushallinnon henkilökunta ry) och Finlands tingsrättsdomarförening (Suomen Käräjäoikeustuomarit ry) hörts. Utgående från utlåtandena har ärendet förts till en särskild beredning.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

6.1. Samband med andra propositioner

Propositionen står i ett samband med reformen av statens lokalförvaltning och skall träda i kraft samtidigt som den.

6.2. Samband med internationella fördrag och åtaganden

Vid organiseringen av åklagarväsendet skall man se till att kraven i artikel 6 stycke 1 och artikel 3 i den europeiska mänskiorättskonventionen uppfylls på det sätt som skildrats ovan i inledningen. Det är lättare att uppfylla de krav som den europeiska mänskiorättskonventionen ställer, om åklagarväsendet hålls isär från polisväsendet.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lagen om häradsåklagare

1 §. *Lokal åklagarmyndighet.* Häradsåklagaren är den lokala åklagarmyndigheten. Enligt propositionen är åklagarmyndigheten en personmyndighet. Häradsåklagaren träder i stället för de nuvarande stadsfiskalerna samt i fråga om åklagarsysslan länsmännen och biträdande länsmännen.

Som åklagare är häradsåklagaren underställd justitiekanslern. Denne är högsta åklagare i enlighet med 46 § regeringsformen. Stadganden om justitiekanslerns uppgifter som högsta åklagare ingår i 11—14 §§ reglementet för justitiekanslern i statsrådet (1697/92). Justitiekanslern kan själv väcka åtal eller bestämma att behörig åklagare skall göra det. Justitiekanslern kan även bestämma att en annan åklagare än den behöriga åklagaren skall väcka åtal (*substitu-*

tionsrätt). Justitiekanslern kan överta åtalsprövningen i en fråga som tillkommer en honom underlydande åklagare (*devolutionsrätt*).

Som åklagare är häradståklagaren även underställd länsåklagaren. Om länsåklagarens uppgifter stadgas i länsåklagarförordningen (736/85). Länsåklagaren kan förordna en underlydande åklagare att väcka åtal. Dessutom kan länsåklagaren själv förbehålla sig rätten att avgöra ett ärende som ankommer på en underlydande åklagare. Länsåklagaren kan däremot inte bestämma att en annan åklagare än den behöriga åklagaren skall väcka åtal.

Stadganden om landskapsåklagaren i landskapet Åland finns i lagen om landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland och i förordningen om landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland (237/78). Ändringar föreslås inte i dessa författningar.

2 §. *Åklagarämbete och åklagaravdelning*. Häradståklagarna arbetar i enlighet med 4 § lagen om grunderna för utvecklande av den statliga lokalförvaltningen antingen vid ett skilt åklagarämbete i häradet eller vid häradståklagaravdelning. Åklagarämbetet och åklagaravdelningen hör till justitieministeriets förvaltningsområde och får sina utgifter betalda ur justitieministeriets huvudtitel.

Chef för åklagarämbetet och åklagaravdelningen är ledande häradståklagaren. Uppdraget att vara chef begränsar sig till administrativa uppgifter. I ledande häradståklagarens uppgifter ingår bl.a. att fördela åtalsärendena mellan häradståklagarna i enlighet med vad därom föreskrivits i arbetsordningen eller annars har bestämts.

Varje häradståklagarna har självständig åtalsprövningsrätt. Ledande häradståklagaren kan inte bestämma att en häradståklagare skall väcka åtal. När ett åtalsärende har tilldelats en häradståklagare, kan ledande häradståklagaren inte ingripa i saken annat än genom att övervaka att ärendet avgörs utan onödigt dröjsmål.

För att garantera åklagarväsendets självständiga och opartiska ställning har man i propositionen som mål åklagare med sysslan på heltid. Från denna princip skall man kunna avvika av särskilda skäl. En häradståklagar-tjänst och en annan tjänst inom häradet kunde sammanföras till samma tjänsteman så att man inrättar en deltidstjänst. Ett sådant förenande kunde ske endast inom ramen för det bemyn-

digande lagen ger av särskilda skäl. Som särskilda skäl kan t.ex. anses förhållandena i glesbygder samt i små härad i södra och mellersta Finland där det kan vara svårt att bilda samarbetsområden för att trygga full sysselsättning.

Enligt 6 § 2 mom. statstjänstemannalagen (755/86) kan vid inrättande av en tjänst arbetstiden begränsas till en del av hela den arbetsmängd som normalt hör till den. Det föreslagna specialstadgandet om deltidstjänster är motiverat då det begränsar förenande av åklagaruppgifterna med en annan tjänstemans uppgifter endast till de specialfall som lagen stadgar. Det föreslagna 3 mom. betyder att då en häradståklagar-tjänst av särskilda skäl inrättas som en deltidstjänst kan samma person handha exempelvis åklagar- och utmätningsmannasysslan, varvid en absolut konflikt ej uppstår mellan tjänsteutövningarna.

3 §. *Behörighetskrav*. Enligt paragrafen ingår det i behörighetskraven för ledande häradståklagaren och häradståklagaren att denne avlagt juris kandidatexamen, har den skicklighet som fordras för skötandet av tjänsten samt erfarenhet av skötsel av domaruppgifter. De formella behörighetskraven är de samma som för underrättsdomarna.

Med kravet på den skicklighet som fordras för skötandet av tjänsten avses den enskildes personliga egenskaper att klara av skötseln av tjänsten. När ledande häradståklagaren utnämns skall uppmärksamhet fästas vid dennes förutsättningar att leda ämbetsverket samt därtill att han även är en skicklig åklagare.

4 §. *Utnämning*. Justitiekanslern som högsta åklagare bär ansvaret för hur åklagarväsendet fungerar. I enlighet med detta är det motiverat att justitiekanslern utnämner de lokala åklagarna. Eftersom åklagarverksamheten som en del av lagskipningen skall stå i ett oberoende förhållande till förvaltningen, kan utnämning-rätten inte anförtros en administrativ myndighet. Justitiekanslern utnämner enligt gällande lag stadsfiskalerna, som är heltidsanställda åklagare.

5 §. *Härad*. Det lokala åklagarväsendet ordnas häradsvis. Den lokala åklagarens verksamhetsområde, dvs. åklagardistriktet, består av häradet eller av ett samarbetsområde. Stadganden om samarbetsområdet ingår i 6 §. I statsrådets beslut om häradsindelningen (1464/92) har man bildat härad som ensamma är för små för att vara åklagarens verksamhetsområde.

Den nya straffprocessen och de reformer som kommer att gälla behandlingen av ärenden vid hovrätterna förutsätter att man strävar till att det finns åtminstone tre heltidsanställda åklagare. Detta är motiveringen till varför det kommer att vara nödvändigt att grunda samarbetsområden.

6 §. *Samarbetsområde.* I paragrafen berättigas justitieministeriet att i enlighet med 5 § lagen om grunderna för utvecklande av den statliga lokalförvaltningen på framställning av länsstyrelsen förordna att ett härads åklagarämbete eller ett häradsämbetes åklagaravdelning skall sköta om åklagaruppgifterna också inom ett annat härads område. Härvid förutsätts att tillgången till nödvändiga resurser tryggas. Justitieministeriet, som bär ansvaret för de funktionella förutsättningarna för åklagarväsendet, ger förordnandet. Enlig normal förvaltningsrutin hörs statsrådets justitiiekansler, ifrågavarande häradsämbeten eller dess enheter samt domstolar och kommuner.

Stadgandet är identiskt med motsvarande stadgande inom utskökningsväsendet. Enlig regeringens proposition med förslag till lag om ändring av polisförvaltningslagen (RP 315/1993 rd) föreslås i 8 § nämnda lag ingå ett stadgande om att polisens länsledning bestämmer om samarbetsområden för polismännen. Om arbetet omfattar härads polisenheter som hör till olika län beslutar polisens högsta ledning om samarbetet. Enlig regeringens proposition med förslag till lag om registerförvaltningen (RP 310/1993 rd) föreslås i 3 § nämnda lag att om motsvarande samarbete beslutar inrikesministeriet.

7 §. *Häradsåklagarens behörighet.* För att upprätta en ändamålsenlig arbetsfördelning är det viktigt att häradsåklagarna är behöriga i alla de ärenden i vilka också tingsrätten är behörig. Detta skapar förutsättningar för ett flexibelt turande mellan åklagarna inom ett och samma härad t.ex. under semestertiden. Alla åklagare vid samma tingsrätt är behöriga att t.ex. söka ändring i ett enskilt ärende hos hovrätten oberoende av vem av dem som verkade som åklagare i underrätten. Paragrafen motsvarar 1 § 2 mom. lagen om stadsfiskalerna och länsmännen som åklagare vid tingsrätterna.

8 §. *Övrig åklagarpersonal.* I paragrafen ges förutsättningar för att överlåta beslutsfattandet i enkla åtalsärenden till åklagarbiträden. Stadgandet skapar också förutsättningar för ett

system med möjligheter att praktisera i åklagaruppgifter. De åtalsprövningsärenden, i vilka åklagarbiträdet kunde ha beslutanderätt, stadgas på samma sätt som i fråga om notarie i 17 § tingsrättslagen (581/93).

9 §. *Forum för tjänsteåtal.* Enligt paragrafen skall ledande häradsåklagaren och häradsåklagaren samt i 8 § avsedd åklagare åtalas för tjänstebrott i hovrätten. Regleringen motsvarar den reglering som gäller underrättsdomarna.

10 §. *Arbetsordning.* Ledande häradsåklagaren fastställer arbetsordningen för åklagarämbetet eller åklagaravdelningen. Detta är förenligt med nuvarande förvaltningspraxis. Den allmänna trenden är att chefen fastställer arbetsordningen vid sitt eget ämbetsverk. Förfarandet är motiverat också med tanke på resultatstyrningen.

11 §. *Närmare stadganden.* Paragrafen innehåller ett sedvanligt bemyndigande att utfärda förordning.

12 §. *Ikraftträdande.* Paragrafen innehåller ett stadgande om ikraftträdande. Lagförslaget har samband med reformen av lokalförvaltningen och skall träda i kraft samtidigt som den. Enligt planerna skall reformen träda i kraft under år 1995. Eftersom man inte ännu vet den exakta tidpunkten för reformens ikraftträdande, föreslås att man genom förordning stadgar om när denna lag skall träda i kraft.

Denna lag föreslås upphäva lagen om stadsfiskaler samt lagen om stadsfiskalerna och länsmännen som åklagare vid tingsrätterna.

13 §. *Övergångsstadganden.* I 3 § föreslås stadgat att behörighetskraven för häradsåklagare skall vara utförd domstolspraktik. För närvarande finns det erfarna åklagare med juris kandidatexamen men utan domstolspraktik. Dessutom finns det några länsmän och biträdande länsmän som utnämnts på dispens och som fungerar som åklagare. Avsikten med denna reform är inte att frånta dessa personer möjligheten att bli utnämnda till häradsåklagare.

1.2. Lag om upphävande av 9 § 2 och 3 mom. lagen om strafforderförfarande

När lagutskottet förordade ett godkännande av förslaget till lag om strafforderförfarande konstaterade lagutskottet i sitt betänkande (LaUB 12/1993 rd) bl.a. att den behörighet som ges de biträdande åklagarna är ett temporärt arrangemang som är i kraft tillsvidare. Lagut-

skottet begränsade de biträdande åklagarnas behörighet till vissa i lagen nämnda grupper av ärenden. Lagutskottet förutsatte att åklagarorganisationen sätts i skick i samband med lokalförvaltningsreformen. Målet är heltidsanställda åklagare.

Med utgångspunkt i det ovan anförda föreslås att man avskaffar systemet med biträdande åklagare. Det är vanligen poliser inom polisbefälet som verkat som biträdande åklagare. Enligt förslaget utfärdas en strafforder av en åklagare. Enligt 8 § 2 mom. lagen om häradsåklagare kan även ett åklagarbiträde som avlagt juris kandidatexamen behandla strafforderärenden.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

I förordning stadgas om verksamheten vid

1.

Lag om häradsåklagare

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Lokal åklagarmyndighet

Lokal åklagarmyndighet är häradsåklagaren. Häradsåklagaren lyder i sin åklagarverksamhet under justitiekanslern och länsåklagaren. Om åklagarmyndigheten inom landskapet Åland stadgas särskilt.

2 §

Åklagarämbete och åklagaravdelning

Häradsåklagaren arbetar vid häradets åklagarämbete eller vid häradsämbetets åklagaravdelning. Ämbetet och avdelningen hör till justitieministeriets förvaltningsområde.

Chef för ämbetet eller avdelningen är ledande häradsåklagaren.

Av särskilda skäl kan en tjänst som häradsåklagare vid åklagaravdelningen inrättas som deltidstjänst eller häradsåklagaren kan sköta en annan deltidstjänst vid häradsämbetet.

ett åklagarämbete och ett häradsämbetes åklagaravdelning samt om utnämning av annan personal än åklagare samt om arrangemang vid skötseln av en persons tjänst. Ett utkast till förordning om häradsåklagare finns som bilaga till propositionen.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft samtidigt som lokalförvaltningsreformen. Eftersom den exakta tidpunkten för ikraftträdandet av reformen ännu är öppen, föreslås att lagarna skall träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

3 §

Behörighetskrav

Ledande häradsåklagaren och häradsåklagaren skall ha avlagt juris kandidatexamen och ha den skicklighet som behövs för att tjänsten skall kunna skötas samt erfarenhet av domaruppgifter.

4 §

Utnämning

Ledande häradsåklagaren och häradsåklagaren utnämns av justitiekanslern.

5 §

Härad

Det lokala åklagarväsendet ordnas häradsvis.

6 §

Samarbetsområde

Justitieministeriet kan på framställning av

länsstyrelsen, om en ändamålsenlig organisering av lokala åklagarväsendet förutsätter det, bestämma att åklagarverket i ett härad eller häradsämbetets åklagaravdelning skall sköta uppgifter också inom ett annat härads område eller betstämman att åklagarverk eller åklagaravdelningar i olika häraderna skall samarbeta vid skötseln av uppgifterna.

7 §

Häradsåklagarens behörighet

Häradsåklagarna inom en tingsrätts domkrets är behöriga att sköta åklagaruppgifter i de ärenden i vilka tingsrätten är behörig.

8 §

Övrig åklagarpersonal

Vid åklagarämbetet eller häradsämbetets åklagaravdelning kan finnas på viss tid utnämnda åklagarbiträden som avlagt juris kandidatexamen.

Ett åklagarbiträde anställs av ledande häradsåklagaren. Biträdet kan ges i uppdrag att handha strafforderärenden och brottmål som behandlas i sammansättning med en domare. Ett biträde som tjänstgjort i detta uppdrag i fyra månader kan handha sådana brottmål som under de omständigheter som framgår i målet inte kan leda till annat eller strängare straff än böter eller fängelse i två år. Ett biträde får dock inte handha ett brottmål där den åtalade är häktad.

9 §

Forum för tjänsteåtal

Ledande häradsåklagaren, häradsåklagaren

och åklagarbiträde åtalas för tjänstefel i hovrätten.

10 §

Arbetsordning

Ledande häradsåklagaren fastställer arbetsordningen för häradets åklagarämbete eller häradsämbetets åklagaravdelning.

11 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställighet av denna lag utfärdas genom förordning.

12 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Genom denna lag upphävs lagen den 23 april 1976 om stadsfiskaler (352/76) jämte ändringar och lagen den 18 december 1992 (1436/92) om stadsfiskalerna och länsmännen som åklagare vid tingsrätterna.

13 §

Övergångsstadganden

En stadsfiskal, länsman och biträdande länsman som handhar åklagaruppgifter när denna lag träder i kraft kan utnämnas till en tjänst som häradsåklagare trots att han inte uppfyller de behörighetskrav som stadgas i 3 §.

2.

Lag**om upphävande av 9 § 2 och 3 mom. lagen om strafforderförfarande**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Härmed upphävs 9 § 2 och 3 mom. lagen den
26 juli 1993 om strafforderförfarande (692/93).

2 §

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som
bestäms genom förordning.

Helsingfors den 18 mars 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI Minister *Heikki Haavisto*

Förordning om häradsåklagare

På föredragning av justitieministern stadgas med stöd av 11 § lagen den 19 om häradsåklagare (/):

Verksamhetsenheter

1 §

Vid ett härads åklagarämbete och vid ett häradsämbetes åklagaravdelning kan finnas verksamhetsenheter enligt vad som bestäms i en arbetsordning.

Utnämning

2 §

Ledande häradsåklagaren utnämner den personal som lyder under honom.

Tjänstledighet och skötsel av tjänsten

3 §

Ledande häradsåklagaren beviljas tjänstledighet för högst ett år av länsåklagaren, om annat inte följer av 8 §. Tjänstledighet över ett år beviljas av justitiekanslern. Häradsåklagaren beviljas tjänstledighet för högst sex månader under ett år av ledande häradsåklagaren, för högst ett år av länsåklagaren och för längre tid än ett år av justitiekanslern. Om skötseln av tjänsten under den tid tjänstledigheten varar beslutar samma myndighet som beviljar tjänstledigheten.

4 §

Ledande häradsåklagaren beslutar om tjänstledighet för annan än i 3 § nämnd personal vid häradets åklagarämbete eller vid häradsämbetets åklagaravdelning samt om avbrott i arbetet för personal i arbetsavtalsförhållande samt om

skötseln av tjänsten eller arbetsuppgiften under tjänstledigheten eller avbrottet.

5 §

Beträffande beslut om skötseln av en vakant tjänst eller arbetsuppgift tillämpas i tillämpliga delar vad som stadgas ovan om skötseln av tjänst eller arbetsuppdrag under tiden för tjänstledighet eller avbrott.

6 §

Om ledande häradsåklagaren är förhindrad att sköta sin tjänst på grund av semester eller under högst en månad av annan orsak, är hans ställföreträdare den äldsta tjänsteförrättande häradsåklagaren eller den häradsåklagare som i arbetsordningen utsetts till ställföreträdare.

Ledande av häradets åklagarämbete eller häradsämbetets åklagaravdelning

7 §

Ledande häradsåklagaren har till uppgift att

- 1) leda och utveckla verksamheten vid ämbetet eller avdelningen och att följa och övervaka enhetligheten och snabbheten i åklagarnas verksamhet,

- 2) fördela åtalsärendena mellan häradsåklagarna enligt vad som därom bestäms i arbetsordningen eller annars har förordnats samt att även i övrigt sköta om arbetsfördelningen, samt

- 3) avgöra de ärenden som gäller ämbetsverket eller avdelningen i fråga om vilka beslutsfattandet inte tillkommer annan myndighet.

Vid ämbetsverk eller avdelningar med verksamhetsenheter, ankommer de uppgifter som

avses i 1 mom. 1 och 2 punkten på chefen för enheten på det sätt som närmare bestäms i arbetsordningen. I arbetsordningen kan en enhetschef ges i uppdrag att sköta också andra uppgifter som ankommer på en person i förmansställning.

Kompletterande stadganden

8 §

Ledande häradsåklagaren och häradsåklagare har inte rätt att utan länsåklagarens samtycke ta emot någon annan avlönad syssla.

9 §

Ledande häradsåklagaren och häradsåklagare har inte rätt att utan länsåklagarens sam-

tycke verka som ombud eller biträde för en person som misstänks för brott. Ledande häradsåklagaren och häradsåklagare har inte rätt att verka som ombud eller biträde för en målsägande, om detta kan stå i konflikt med skötseln av hans tjänsteåligganden. Häradsåklagaren har inte rätt att uppbära arvode för hjälp som han gett en målsägande vid den domstol där han verkar som åklagare.

Ikraftträdandet

10 §

Denna förordning träder i kraft den 19 . Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

